

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Μια παράξενη Ιστορία

Του Γιάννη Υφαντόπουλου - Φιλόλογου και Προέδρου της Δ' ΚΟΣΕ

Ο μπαρμπα-Μιλτιάδης ο Μπαλτάς, πρωτεξάδελφος του μακαρίτη του πατέρα μου, δεν ήταν μανιώδης κυνηγός. Ωστόσο, απ' ό,τι θυμάμαι, κυκλοφορούσε συχνά στο χωριό μας, χειμώνα-καλοκαίρι, όσο είχε ακόμη δυνάμεις, με ένα δίκαννο εμπροσθογεμές ντουφέκι, για να σκοτώνει κανένα πουλί για μεζέ.

Ο Μιλτιάδης Μπαλτάς

στη δεκαετία του 1960

Η μικρή αναπηρική σύνταξη, που έπαιρνε, δεν του έφτανε να θρέψει τα πέντε του παιδιά (τρία αρσενικά και δύο θηλυκά) και τη γυναίκα του. Γι' αυτό αναγκαζόταν συχνά να γίνεται νεροφόρος (υδρονομέας), ιδιαίτερα στο νερό απ' την πηγή στο Λάκκωμα και τις Φτελιές. Έτσι του δινόταν η ευκαιρία να στήνει καρτέρι πρωί και απόγευμα κυρίως κατά τον Ιούλιο μήνα - στην Κερασιά της θεια-Χρυσάνθης, κάτω από τη γούρνα (στέρνα) στις Φτελιές, για να σκοτώσει κανένα κότσυφα ή κίσσα, που αφθονούσαν τα παλιά τα χρόνια στο χωριό μας.

Κάποιες φορές μάλιστα, έφτανε και μέχρι τις Γούρνες, όπου είχε καλύβι και ξεκαλοκαίριαζε εκεί η φαμελιά του, η οποία καλλιεργούσε τα χωράφια και φρόντιζε τα λιγοστά γιδοπρόβατα που είχαν.

Τα πιο μεγάλα παιδιά του, ο Θανάσης και ο Μήτρος, είχαν έρθει εδώ, στην Αθήνα, να δουλέψουν και να βοηθήσουν τον πατέρα τους, για να φτιάξει την προίκα των δύο κοριτσιών της οικογένειας, της Βαγγελιώς και της Φροσύνης. Το στερνοπαίδι του μπαρμπα-Μιλτιάδη, ο Κώστας, μερικά χρόνια μεγαλύτερος από μένα στην ηλικία, μέχρι να πάει

στρατιώτης, ζούσε στο χωριό, μαζί με τους γονείς του, και καταγινόταν με τις γεωργικές δουλειές, κάνοντας παράλληλα κανένα μεροκάματο και ασχολούμενος - περιστασιακά βέβαια - με το κυνήγι.

Ο μπαρμπα-Μιλτιάδης λοιπόν, όποτε πήγαινε στις ΓΟΥΡΝΕΣ, κοντά στους δικούς του, κουβαλούσε μαζί του και το ντουφέκι του, που το είχε αχώριστο σύντροφό του.

Συχνά πήγαινε και στου Αβδή τη βρύση, στο χωράφι του. Εκεί κυνηγούσε τις βερβέρες (σκίουρους), για να μην του τρώνε τα καρύδια.

Με το Νίκο τον Μπαλτά, τακτικό καθηγητή σήμερα στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο της Αθήνας, γιο της πρωτεξαδέλφης μου, της Μαρίας Μπαλτά - που πριν λίγες μέρες, στα εβδομήντα πέντε χρόνια της, ξαφνικά έφυγε για πάντα από κοντά μας - βρεθήκαμε πολλές φορές κοντά στον μπαρμπα-Μιλτιάδη, όταν κυνηγούσε στου Αβδή τη Βρύση.

Έχοντας και οι δυο μας πάθος για το κυνήγι, του δείχναμε κάποια πουλιά (κοτσύφια και κίσσες) που έρχονταν στα σταφύλια και τα καλαμπόκια, και τον παρακαλούσαμε να τους ρίξει με το δίκαννό του.

Ο μπαρμπα-Μιλτιάδης όμως, με αχακατήριστη αδιαφορία, μας έλεγε:

- Αφήστε τα αυτά τα τσιροπούλια, φίλε μου. Θα έρθουν σε λίγο άλλα μεγαλύτερα. Μπορεί να είναι πέρδικες, μπορεί τσιουκλιτάρες απ' τις μεγάλες, τις μαύρες, μπορεί και αγριοπερίστερα. **Αν έρθει και κανένας λαγός ή ελάφι, τότε θα ρίξω.** Αυτό δα έλειπε, να έρχονταν εκεί, μπροστά μας, λαγοί και ελάφια, πέρδικες, μαύρες τσιουκλιτάρες και αγριοπερίστερα, για να τους ρίξει ο μπαρμπα-Μιλτιάδης με το εμπροσθογεμές δίκαννό του.

Καθώς αναπολώ σήμερα στα περασμένα και θυμάμαι τα λόγια του αυτά, δύο εξηγήσεις μπορώ να δώσω για τη στάση του αυτή:

1η, Ο μπαρμπα-Μιλτιάδης, όπως και όλοι οι κυνηγοί του παλιού καιρού στο χωριό μας, υπολόγιζε κάθε ριζιά. Ήθελαν **όλοι να είναι απόλυτα σίγουροι ότι θα σκότωναν το πουλί ή το ζώο, στο οποίο θα έριχναν με το ντουφέκι τους.** Ήθελαν να έχουν "σίγουρο κρέας", όπως συνήθιζαν να λένε, και **2η,** περήφανος, όπως ήταν ο μπαρμπα-Μιλτιάδης, δεν ήθελε να αστοχήσει και να πέσει στα μάτια μας αυτός, ο ήρωας της Μικρής Ασίας, που πολέμησε γενναία τους Τούρκους, και - με τις ιστορίες του - μας έκανε να τον βλέπουμε τότε - στα ανέμελα παιδικά μας χρόνια - σαν τους ήρωες του 1821 που διαβάζαμε στα βιβλία μας.

Πρέπει ωστόσο να αναφέρουμε ότι ο μπαρμπα-Μιλτιάδης ήταν και λίγο προληπτικός. Έτσι δεν ήθελε να δίνει εύκολα τα πουλιά που σκότωνε, γιατί, όπως έλεγε, αν ο κυνηγός δίνει τα πουλιά που σκοτώνει, τότε **"μένει το μάτι"** και οι αποτυχίες - στη συνέχεια - γι' αυτόν θα είναι σίγουρο επακόλουθο.

Ο μπαρμπα-Μιλτιάδης, λοιπόν, ο Μπαλτάς, είναι ο πρωταγωνιστής της ιστορίας μας, αφού - κατά γενική ομολογία - αυτός ήταν το μεγαλύτερο πειραχτήρι στο χωριό μας. Ήταν ο άνθρωπος που δε σταματούσε, όσο ζούσε, να σκαρώνει φάρσες, για να ξεκαρδίζεται μετά απ' τα γέλια.

Η ιστορία, που θα διηγηθούμε, συνέβη στο χωριό μας στις αρχές Αυγούστου του 1957. Ήμουν τότε δέκα χρόνων παιδί και είχα τελειώσει την Τετάρτη τάξη του Δημοτικού.

Κάπως αργά, εκείνο το απόγευμα που διαδραματίστηκε η ιστορία μας, γύρισα με τις γίδες μου απ' το Πουνάρι. Μόλις τις έκλεισα στο μαντρί τους, πήρα το ξύλινο βαρέλι να πάω στις Φτελιές, στην πηγή, για φρέσκο νερό. Εκεί συνάντησα τον μπαρμπα-Μιλτιάδη, με το δίκαννο στον ώμο του. Τον ρώτησα αν σκότωσε κανένα πουλί, αλλά η απάντησή του ήταν αρνητική. Τον καληνύχτισα κατόπιν και γύρισα στο σπίτι μου.

Εκείνος κατευθύνθηκε προς τη γούρνα (στέρνα), για να την κλείσει, ώστε τη νύχτα να γεμίσει, για να πότιζε την άλλη μέρα, όποιος είχε αράδα (σειρά) στα χωράφια που βρίσκονταν στα Κρεβατάκια.

Όταν ο μπαρμπα-Μιλτιάδης ολοκλήρωσε το βούλωμα (κλείσιμο) της γούρνας, βάζοντας στην απολύστρα της φύλλα από πλατάνια και μπόλικη λάσπη, κάθισε σε μια πέτρα, στην άκρη της γούρνας, για να καπνίσει ένα στριφτό τσιγάρο, φτιαγμένο από τον ίδιο με ξερό και πολύ λεπτό

καλαμποκόφυλλο ως περιτύλιγμα του καπνού, που του είχαν φέρει κάποιοι μακρινοί συγγενείς του απ' τα μέρη του Αγρινίου.

Εκεί που καθόταν, άκουσε, καθώς είχε πια σουρουπώσει για τα καλά, να έρχεται, ανηφορίζοντας, από το δρόμο της Κάτω Βρύσης ο Γιώργος ο Παπαζαχαρίας, νιόπαντρος τότε, που έκανε και αυτός, προτού να πάει εργάτης στη Γερμανία, το μαραγκό στο χωριό μας. Ο

Γιώργος είχε πάει στον *Ο ΓΙΩΡΓΟΣ Ο ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΑΣ, ο πρωταγωνιστής της ιστορίας Έλατο, στον κουμπάρο του, μας. Εδώ βγάζει το δικό του ρακί και μας εύχεται στην υγεία τον Αποστόλη τον Κουβέλη, μας! (Φωτ. Παραμονές του Αϊ-Δημητρίου του 1993 στο χωριό για να του φτιάξει ένα, μας, την ΚΑΣΤΑΝΙΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ).* παράθυρο.

Την ημέρα εκείνη συνέπεσε ο Αποστόλης να έχει καζάνια για να βγάλει ρακί από τις μούρες που είχε μαζέψει. Από το μεσημέρι και μετά, αφού ο Γιώργος τελείωσε τη δουλειά του, άρχισε κι αυτός - μαζί με τον Αποστόλη, τον κουμπάρο του - να δοκιμάζει κάθε λίγο την ποιότητα του ρακιού, που έβγαζε ο Αποστόλης.

Αψύ, όπως ήταν το άτιμο το ρακί (μούρο το λέγαμε), τους βάρεσε και τους δύο κατακέφαλα. Πρώτα άρχισαν να γελούν και να φωνάζουν, για να διώξουν τα γεράκια. Ύστερα το ρίξαν στο τραγούδι και το χορό, μέχρι που ο ήλιος βασίλεψε. Βιαστικά - βιαστικά ο Γιώργος τότε μάζεψε τα σύνεργα της μαραγκοσύνης του, πλάνες και πριόνια, σφυριά, σκεπάρνια και σκαρπέλα, και ύστερα πήρε τον ανήφορο - για το σπίτι του - με το κεφάλι ασήκωτο απ' το πολύ ρακί που είχε πιει.

Ο Γιώργος ήταν αλαφροϊσκιωτος. Συχνά έλεγε πως έβλεπε νεράιδες και φαντάσματα. Γι' αυτό και φρόντιζε να μην τον βρίσκει η νύχτα έξω από το σπίτι του. Έτσι και το βράδυ εκείνο, παρόλο που βιαζόταν να μη νυχτώσει στο δρόμο, είτε γιατί ήταν πολύ φορτωμένος είτε γιατί και τα πόδια του απ' το πολύ ρακί του φαίνονταν πολύ βαριά, τον βρήκε για τα καλά το σούρουπο, όταν πέρασε το διαβολόρεμα της Κάτω Βρύσης. Από εκεί και πάνω, καθώς δεν είχε και φακό, άρχισε να σφυρίζει, για να δώσει κουράγιο στον εαυτό του και να μετριάσει - μ' αυτόν τον τρόπο - το φόβο του.

Τον άκουσε ο μπαρμπα-Μιλτιάδης, που ήξερε ότι φοβόταν, και αστραπιαία πήρε την απόφαση να τον τρομάξει ακόμα πιο πολύ την ώρα που θα περνούσε από τη γούρνα στις Φτελιές. Απίθωσε το δίκαννό του στον πλάτανο, δίπλα ακριβώς από τη στέρνα, έσβησε το τσιγάρο του, έβγαλε το σακάκι του και κουκουλώθηκε μ' αυτό.

Σε λίγο, μόλις ο Γιώργος σφυρίζοντας έφτασε στα δέκα περίπου μέτρα από τη γούρνα, ο μπαρμπα-Μιλτιάδης, φέρνοντας τους δείκτες των δυο χεριών του στο κεφάλι σαν κέρατα, πετάχτηκε μπροστά του και του έκλεισε το δρόμο, φωνάζοντας - όσο πιο δυνατά μπορούσε - ένα μακρόσυρτο Τρρρ...!

Αυτό ήταν! Στη στιγμή ο ντορβάς - με τα σύνεργα της μααραγκοσύνης - έφυγε απ' τον ώμο του Γιώργου, καθώς δύστυχος, τρέμοντας από το φόβο του και χωρίς να έχει άλλη επιλογή, το 'βαλε στα πόδια, παίρνοντας αυτή τη φορά τον κατήφορο.

Όταν, σε λίγο, έφτασε στο σπίτι της Θεια-Χαρίκλης Ζηνέλη, ήταν κατακίτρινος σαν το φλουρί και είχε χάσει τη φωνή του. Μόνο ένα τρρρ... ψέλλιζε κατά διαστήματα.

Ο μπαρμπα-Γιώργος, ο άντρας της Θεια-Χαρίκλης, η ίδια και οι γονείς της, ο μπαρμπα-Δημήτρης Σταθόπουλος και η γρια του, η Θεια-Μαρούσιω, μάταια προσπάθησαν να συνεφέρουν το Γιώργο. Εκείνος βρισκόταν σε άλλο κόσμο. Ύστερα, με τη βοήθεια του Σταύρου του Κουβέλη και του Γιάννη Κατσικά, του γιου της Θεια-Βαγγέλαινας, η Θεια-Χαρίκλη και ο μπαρμπα- Γιώργος, ο άντρας της, κρατώντας απ' τα χέρια το Γιώργο, τον μετέφεραν στο σπίτι του.

Μόλις τον είδε σε αυτά τα χάλια η μάνα του, η Θεια-Γιωργοῦλα, η πιο συντρεχτική γυναίκα του χωριού μας, που ήταν πάντοτε παρούσα στη χαρά, αλλά προπαντός στη λύπη κάθε συγχωριανού μας, έβαλε τα κλάματα για το μαναχογιό της. Την ακολούθησε στο μοιρολόι και η Διαμάντω, η μπροστά στην αυλόπορτα του πατρικού μου σπιτιού στην γυναίκα του Γιώργου, το αηδόνι του χωριού μας στα γλέντια και τα πανηγύρια. Το νέο μαθεύτηκε στη στιγμή στη μικρή γειτονιά του Γιώργου και όλοι, μικροί και μεγάλοι,

έτρεξαν να δουν και να μάθουν τι είχε συμβεί στο δύστυχο το γείτονά τους. Πρώτος ήρθε ο μπαρμπα-Θύμιος ο Κουτρούμπας, ο γείτονας του Γιώργου. Έφερε μαζί του και τις βεντούζες του, φτιαγμένες απ' τον ίδιο από κέρατα βοδιού.

Η Θεια-ΧΑΡΙΚΛΗ ΖΗΝΕΛΗ, ο άντρας της ο μπαρμπα-ΓΙΩΡΓΟΣ και ο αδελφός μου ο ΘΑΝΑΣΗΣ, όταν ήρθε από την Αμερική το Σεπτέμβρη του 1994. Με το γάιδαρο του μπαρμπα- ΓΙΩΡΓΗ μεταφέραμε - μέχρι τον περασμένο Οκτώβρη - τα πράγματα από το σπίτι μας στην πλατεία του χωριού μας. Σήμερα δεν υπάρχει ούτε και αυτός, αφού όλα τα σπίτια της γειτονιάς μου έκλεισαν το ένα μετά το άλλο.

Η πρωτεξαδέλφη μου, ΜΑΡΙΑ ΜΠΑΛΤΑ, που έφυγε - πριν λίγες μέρες - για πάντα από κοντά μας. Εδώ είναι με την αδελφή της, τη ΝΤΙΝΑ ΥΦΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΠΑΖΙΩΝΗ ΚΑΣΤΑΝΙΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ στα μέσα τον Οκτώβρη του 1993. Η Μαρία ήταν η πιο κοντινή γειτόνισσα του μπαρμπα-Μιλτιάδη και γνώρισε πολλές φορές η ίδια τις φάρσες και τα πειράγματα του.

Ο μπαρμπα-Θύμιος ήταν μανιώδης κυνηγός. Κυνηγούσε ιδιαίτερα τα κουνάβια και τις αλεπούδες, το χειμώνα, και με τα δέρματά τους που πουλούσε, συντηρούσε την πολυμελή οικογένειά του. Εκτός από κυνηγός ο μπαρμπα-Θύμιος ο Κουτρούμπας ήταν τσαγκάρης και φωτογράφος στο χωριό. Όντας και αυτός ανάπηρος απ' τον Αλβανικό πόλεμο, έπαιρνε μια μικρή σύνταξη. Ύστερα από κάποια χρόνια, έφυγε για την Αμερική. Εκεί δούλεψε σκληρά και έκανε καλή προκοπή, παίρνοντας μαζί του και αρκετά από τα παιδιά του. Ο πρωτότοκος γιος του ο Δημήτρης, είναι σήμερα καθηγητής της Λατινικής Φιλολογίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Παν/μίου Αθηνών. Ο μπαρμπα-Θύμιος λοιπόν, που τα κατάφερνε περίφημα και στα σπασίματα (κατάγματα) χεριών και ποδιών - χωρίς να παίρνει ποτέ χρήματα για τις υπηρεσίες του αυτές - μόλις είδε το Γιώργο στα χάλια που βρισκόταν, έκανε αμέσως τη διάγνωσή του:

-Το παιδί, μαύρε μ', πρέπει να έχει βαρύ κρουολόγημα. Είναι πουντιασμένο, μαύρε μ'. Πρέπει να του κόψουμε αμέσως βεντούζες!

Στη στιγμή έφτασε και ο παπα-Κώστας, που το σπίτι του ήταν συνεχόμενο με το σπίτι του Γιώργου. Έβαλε το πετραχήλι του και άρχισε να διαβάζει ευχές και εξορκισμούς κατά των αερίων πνευμάτων.

Θα σας δείξω εγώ, το λυσσασμένο (λέξη που χρησιμοποιούσε πάντα), έλεγε ο καλοκάγαθος ιερέας του χωριού μας. Ο Γιώργος όμως είχε μείνει στο τρρρ... και αυτό μόνο έλεγε και ξανάλεγε. Έτσι πέρασε η νύχτα και κανένας από το μαχαλά εκείνο δεν έκλεισε μάτι.

Πρωί-πρωί, αφού απόλυσε τις γούρνες στο Λάκκωμα και τις Φτελιές, ο μπαρμπα-Μιλτιάδης ήρθε στο σπίτι μας με το δίκαννο κρεμασμένο στον ώμο του. Ήρθε να διηγηθεί στον πρωτεξάδελφό του και πατέρα μου τι ραδιουργία είχε σκαρώσει το προηγούμενο το βράδυ στο δύστυχο το Γιώργο Παπαζαχαρία. Όταν έμαθε τα δυσάρεστα επακόλουθα της φάρσας του, χωρίς να πει λέξη, έφυγε για το σπίτι του Γιώργου. Τους βρήκε όλους εκεί αναστατωμένους και το Γιώργο να συνεχίζει να φωνάζει τρρρ...

Μετανιωμένος πραγματικά για το χωρατό του, ζήτησε συγχώρεση για ό,τι είχε κάνει το προηγούμενο βράδυ στις Φτελιές. Υποσχέθηκε - με όρκο μάλιστα - ότι θα σταματούσε τις φάρσες και τα πειράγματα. Την υπόσχεσή του όμως αυτή την κράτησε μόνο για δυο εικοσιτετράωρα, αφού την τρίτη ημέρα το απόγευμα - σε συνεργασία με κάποιο φίλο του χωροφύλακα από τον Προυσό - έστειλε τον Αντώνη τον Παλαιό, το γιο της αδελφής του, και τον Πάνο τον Τσιλεμέκη, τον αγωγιάτη - που ήταν και οι δυο τους τότε, οπλίτες των Τ.Ε.Α., να φυλάξουν σκοποί στο Αλωνάκι και την Αγραπιδιά, όλη τη νύχτα, γιατί στο γειτονικό χωριό, τον Προυσό, έγινε δήθεν απαγωγή μιας κοπέλας που - για λόγους ασφάλειας - κρυβόταν τώρα μέσα στα έλατα κάπου στις περιοχές αυτές.

Σιγά-σιγά, προς το απόγευμα, άρχισε να συνέρχεται και ο Γιώργος. Μετά το μακρόσυρτο τρρρ... επανέκτησε τη φωνή του και μιλούσε πλέον κανονικά. **Διηγήθηκε λοιπόν στους δικούς του και τους γειτόνους ότι είδε "τον έξω απ' εδώ" και ήταν σίγουρος γι' αυτό, αφού είδε ξεκάθαρα, με τα ίδια του τα μάτια, τα δυο του κέρατα.** Αυτός του πήρε και τη φωνή. Οι εξορκισμοί λοιπόν και οι ευχές του μπάρμπα του, του παπα-Κώστα, έκαναν το θαύμα τους!

Αναφορικά όμως με τον μπαρμπα- Μιλτιάδη τον Μπαλτά και τα καμώματά του, θα μπορούσε κανένας να γράψει ολόκληρο βιβλίο. Σταμάτησε ο μακαρίτης τα πειράγματα, μόνο όταν έκλεισε για πάντα τα μάτια του. Εμείς βέβαια, που τον γνωρίσαμε καλά και τον ζήσαμε από κοντά, έχουμε πολλά να πούμε για τον καλοκάγαθο αυτό συγγενή και

συγχωριανό μας, κρατώντας - για πάντα - στη θύμηση μας κάτι που έλεγαν γι' αυτόν στο χωριό μας.

“Ο Μπαλτομιλιάδης κάνει να γελάει πάσα πικραμένος”, και είχαν πέρα για πέρα δίκιο γι' αυτό που έλεγαν.

Αρχείο και ψηφιακή Επεξεργασία: Ζαχ. Ζηνέλης

Δημοσιεύτηκε στο Περιοδικό ΚΥΝΗΓΟΣ & ΦΥΣΗ το ΜΑΪΟ του 1998

